

K OBSAHU OPERAČNÍ PŘÍPRAVY

K vrcholným zaměstnáním operačních štábů bezesporu patří komplexní štábní nácviky a velitelsko-štábní cvičení. Tyto formy operační přípravy jsou stejně jako i jiné oblasti vojenství, poznamenány některými návyky z doby, kdy naše země byla členským státem Varšavské smlouvy. Zvláště velká pracnost a rozsáhlý objem zpracovávané dokumentace při plánování operací byl v minulosti terčem časté kritiky. Bohužel se nám jeví, že zažitě stereotypy v práci operačních štábů nejsou překonány ani v současnosti.

Jednou z příčin může být i neexistence platné normy štábní práce, která by odpovídala nově vzniklým podmínkám pro přípravu a vedení bojové činnosti. Předpis Oper-2-1 z roku 1970 nemůže být návodem pro práci dnešních štábů. Štábní praxe

vyžaduje určitou míru ujednacení a možný návod k činnosti velitelů a štábů na různých stupních velení. Proto vytvoření nového předpisu ke štábní práci orgánů velení je v současnosti aktuální úkol.

Námětové situace zpracovávaných cvičení dostatečně neodrážejí možná rizika a ohrožení naší republiky. Tím se stává, že se jejich průběh příliš neliší od v minulosti procvičovaných standardních frontových či armádních operací. Zvláště zpravodajské orgány operačních štábů by se již v přípravě těchto zaměstnání měly hlouběji zabývat možným vývojem politických otázek a jejich dopadem na činnost vojsk obou bojujících stran.

Tolik kritizovaná **formálnost** v práci operačních štábů v některých směrech přetrvává, jinde se dokonce prohlubuje.

Na podkladě jednoduchého znázornění - viz **obr.** - možného metodického postupu práce velitele a štábu při přípravě operace uvádíme několik postřehů.

Při procesu **tvorby zámyslu** (lze zde zahrnout ujasnění úkolu, hodnocení situace a případné dopracování připomínek nadřízeného při jeho schvalování) by měl výrazně autoritativní přístup velitele ustoupit „demokratičtější“ formě, při které by velitel s vybranými funkcionáři svého štábu vedl **rozpravu** k optimálnímu způsobu splnění uloženého úkolu. Tuto fázi rozhodovacího procesu je nutné považovat za rozhodující ke splnění cílů operace. Proto i čas vyčleněný v metodice by mohl být podstatně delší než tradičních 3 až 5 hodin, samozřejmě v závislosti na situaci. Může se tak dosáhnout daleko větší vzájemné informovanosti než doposud, což se nutně odrazí v kvalitě přijatého zámyslu. Proti dřívějšímu chápání by mohl zahrnovat i v **textové formě** rámcové úkoly hlavních bojových svazků.

V širší míře by v této fázi mohlo být uplatňováno **počítačové modelování**, které by se nemělo soustřeďovat jen na poměry sil bojujících stran, ale také na řešení optimálních variant opatření k odvrácení války, rozsahu a intenzity mobilizačního rozvinování vojsk výběrovým způsobem, optimální varianty zaujímání operačních sestav, přípravy teritoria apod.

Podstatně větší pozornost by měla být věnována hodnocení situace a pravděpodobného zámyslu protivníka. Jestliže zvážíme, že celý zámysl činnosti vlastních vojsk je **postaven** na tomto hodnocení, pochopíme **místo a nezastupitelnou úlohu zpravodajské služby** v tomto období. Jeví se neudržitelné, aby se již v zámyslu činnosti vlastních vojsk uvažovalo jen s jednou, byť nejpravděpodobnější variantou. Dalekosáhlé hodnocení situace a zámyslu protivníka v „dokladu“ náčelníka zpravodajského oddělení **po vyhlášení zámyslu činnosti vlastních vojsk** nemá z praktického hlediska již takový význam.

Je nutné znovu oživit nezbytný prvek velení vojskům a tím je uplatňování **vojenské lsti** v podobě souběžného řešení **klamného zámyslu** činnosti vlastních vojsk.

Návrhy zástupců a náčelníků k zámyslu nemohou probíhat „ve starých vyježděných kolejkách“. Cvičící velitelé by neměli podřízeným funkcionářům tolerovat přeceňování formy nad obsahem přednášených návrhů. To hlavní, co musí návrh obsahovat, tj. **použití sil a prostředků daného druhu vojsk k zabezpečení zámyslu použití hlavních bojových svazků, nesmí zanikat v množství méně podstatných informací** o stavu, počtech či možnostech použití sil a prostředků.

Při zpracování hlavní dokumentace by také neměla nadále přetrvávat tendence přeceňování formy na úkor obsahu. Kritérium hodnocení práce podřízených podle množství zpracovaných dokumentů a pestrosti podbarvení situací v mapách je nesprávné. Objem zpracovávané dokumentace je nutno výrazněji snížit. Přetrvává nešvar zakreslování celého rozhodnutí velitele do pracovních map. Zakreslení podrobné situace protivníka v mapách má význam pro zpravodajské orgány, někdy se však vyžaduje u většiny příslušníků štábu, kteří grafické dokumenty zpracovávají. V textových dokumentech se nadále uvádí jako první bod protivník, přičemž se má souběžně zpracovávat a podřízeným vydávat zpravodajská informace. Tento zdánlivě nepodstatný návrh může nejen **zkrátit dobu zpracování textového dokumentu**, ale může odstranit nesmyslné opisování údajů o protivníkovi bez respektování velitelského stupně a konkrétnost situace.

V prosazování požadavku řízení podle cílů, posílení odpovědnosti a aktivity podřízených se postupuje pomalu. V rozkazech a nařízeních se nadále projevuje **tendence velet o dva stupně níže**, čímž jsou podřízení stavěni do role pasivních vykonavatelů rozkazů s nízkou možností uplatnění svého operačního myšlení. Jeví se nutné přehodnotit celou problematiku palebného ničení a související dokumentace. Akt vyhlásování rozkazu (dříve rozhodnutí) také nese znaky formálnosti.

Obdržení úkolu
Ujasnění úkolu
Hodnocení situace
Doklad zámyslu nadřízenému a jeho vyhlášení
Návrhy k zámyslu
Zpracování hlavní dokumentace
Vyhlášení rozkazu
Vydání úkolů podřízeným
Schválení zámyslu podřízeným
Organizace součinnosti
Kontrola a pomoc podřízeným

Obr.

Téměř hodinové čtení rozkazu zpracovatelům, kteří věnují zpravidla pozornost pouze tomu, čím sami přispěli, by mohlo být nahrazeno **krátkým a stručným objasněním úkolů** nebo případných změn, které se týkají všech přítomných. Následné písemné předání úkolů by splnilo svůj účel pravděpodobně také a možná

i lépe. Je nutné se v písemném vyjadřování při úkolování podřízených oprostit od mnohomluvnosti a opisování zásad polního řádu či operačního předpisu.

Proces přípravy a průběhu organizace součinnosti je završením přípravy štábu a zpravidla podřízených velitelů bojových svazků k vedení operace. I zde by se mohlo leccos změnit. Pracnost její přípravy by mohla být snížena širším využitím schémat na úkor map velkého měřítka. Ve vlastním obsahu by měla být pozornost zaměřena na plnění bezprostředních a blízkých úkolů, které štáby a vojska čekají. Snaha řešit vše až do skončení vítězné operace nemá praktický význam a je opět ztrátou času. Efektivnost této činnosti by se měla zvýšit řešením více variant možné činnosti protivníka a následné činnosti vlastních vojsk. **Zacházení do detailních podrobností dílčích úkolů nebo opakování všeobecně známých zásad předpisů sem nepatří.** Je třeba věnovat více pozornosti aktuálním problémům vedení obranné operace (boje), jako je odchod vojsk, evakuace obyvatelstva, součinnosti polních vojsk a vojsk územní obrany apod.

Těmito některými názory se nechceme stavět do role kritiků práce cvičících operačních štábů nebo do role vševědů s patentem na rozum, ale z pozice „pozorovatele“ (tedy ne řídícího či cvičícího) přispět k teoretickému rozpracování problémů velení vojskům a štábní práce zvláště, popřípadě na toto téma vyvolat diskusi.

Ing. Milan Š t e m b e r a , CSc.

Krizový management

K článku pplk. doc. Ing. Josefa Šillera, CSc. uveřejněnému
ve VR č. 10/1993

Článek lze považovat za velmi aktuální. Usiluje o shrnutí možností reakce na vznik konfliktů, jejich útlum a předcházení jim v oblasti mezinárodních vztahů na různých úrovních. Reaguje tak shrnujícím způsobem na události, které jsou stále častějším jevem současného světa.

Správně je v něm vystižen rozdíl mezi předchozí situací, charakterizovanou bipolárním systémem bezpečnosti a nynějším vývojem, projevujícím se erupcemi stávajících nebo nově vznikajících rozporů v různých regionech. Poněkud méně výstižně jsou však charakterizovány příčiny těchto rozporů a konfliktů. Rovněž tak chybí zmínka o možnosti vytvoření nových, alespoň regionálních bezpečnostních systémů, jejichž zárodky a organizace v různých regionech existují, účinnost kterých je však dosud poměrně nízká.